

JAK JĘZYKIEM SZTUKI MÓWIĆ O UCHODźCACH I UCHODźCZYNIACH?

Autorki scenariusza:

Jolanta Minor, Malina Baranowska-Janusz, Julia Godorowska

KRÓTKI OPIS SCENARIUSZA:

Lekcja ma na celu zainicjowanie rozmowy na temat tego, kim jest uchodźca, i jak poprzez środki społecznego przekazu, w tym sztukę, można poruszać temat współczesnych migracji. Zadaniem młodzieży jest stworzenie kompozycji plastycznej przekazującej wybrane informacje na temat migracji i uchodźstwa, z zachowaniem zasad Kodeksu w sprawie obrazów i wiadomości dotyczących krajów Południa.

Zagadnienie plastyczne: plakat społeczny, ulotka, wlepka, film, prezentacja jako przykłady sztuki zaangażowanej.

Czas trwania: 2 x 45 minut

Pytanie kluczowe: Jak mówić o większości świata?

Cele lekcji:

- ➔ poznasz zasady Kodeksu w sprawie obrazów i wiadomości dotyczących krajów Południa
- ➔ dowiesz się, kim jest uchodźca/uchodźczyni
- ➔ dowiesz się, w jaki sposób sztuka może pełnić funkcję informacyjną
- ➔ poznasz znaczenie słów: stereotyp, ksenofobia, uprzedzenie.

Kryteria oceny:

- ➔ wymienisz najważniejsze zasady Kodeksu w sprawie obrazów i wiadomości dotyczących krajów Południa
- ➔ wyjaśnisz poprzez sztukę, kim jest uchodźca
- ➔ przygotujesz pracę plastyczną (ulotkę, plakat społeczny lub wlepkę) związaną z tematyką uchodźczą
- ➔ wyjaśnisz znaczenie słów: stereotyp, ksenofobia, uprzedzenie.

Związek z podstawą programową (Plastyka, III etap edukacyjny):

Wymagania ogólne: I, II

Wymagania szczegółowe: 1.2); 2.1)

Związek z podstawą programową (Zajęcia artystyczne, III etap edukacyjny):

Wymagania ogólne: I, II

Wymagania szczegółowe: 1.2); 2.1)

Metody: mini wykład, analiza filmu, analiza zdjęć, praca z tekstem, burza pomysłów, praca artystyczna.

Środki dydaktyczne i materiały: szablon sześcioboku, film, zdjęcia, arkusze papieru A2, papiery kolorowe, gazety, klej, nożyczki, narzędzia do rysowania: ołówki, flamastry, kredki.

Formy pracy: praca indywidualna, praca w parach, praca w grupach.

Przebieg zajęć:

Lekcja nr 1 (45 minut)

WPROWADZENIE:

1. Przedstaw uczniom i uczennicom temat zajęć, pytanie kluczowe oraz wyjaśnij cele, kryteria oceny, a następnie upewnij się, że są zrozumiałe. (2 minuty)
2. Zaproś młodzież do obejrzenia animacji pt. „Jak mówić o większości świata?” przygotowanej przez PAH – Polską Akcję Humanitarną. Wyjaśnij, co oznacza w tym kontekście pojęcie „większości świata”: to inne określenie globalnego Południa, umownego terminu określającego państwa o niższym stopniu rozwoju gospodarczego, których mieszkańcy i mieszkanki stanowią właśnie „większość świata”. (5 minut)
Link do animacji: http://bit.ly/animacja_PAH.
3. Poproś uczniów i uczennice, aby w parach odpowiedzieli na pytania (po 2 minuty na osobę, łącznie 4 minuty):
 - ➔ W jaki sposób wykorzystuję przekazy medialne?
 - ➔ Jak mówię o innych osobach i jak je pokazuję?
4. Po upływie czasu poproś chętne osoby o podzielenie się refleksjami na temat przekazu, jaki płynie z animacji. Podkreśl, że odbieramy na co dzień niezliczoną ilość obrazów i wiadomości. Nie są one neutralne – przekazują jakiś obraz świata, pewną perspektywę. Mogą utrwalać i powielać stereotypy lub wręcz przeciwnie – podważać je i kwestionować. Zwróć uwagę na to, jak ważny jest obiektywizm, rzetelność w przekazywaniu informacji i opieranie się na faktach. (4 minuty)

PRACA WŁAŚCIWA:

5. Każdej osobie w parze rozdaj wycięty szablon (lub kilka) sześcioboku (załącznik nr 1), a następnie zadaj pytania (1 minuta):
 - ➔ W jaki sposób pokazywana jest postać uchodźcy/uchodźczyni w mediach?
 - ➔ Czy mówisz o uchodźcach i uchodźczyniach w taki sposób, w jaki sam/a chciał(a)byś, aby o Tobie mówiono?Poproś, aby każda para zastanowiła się nad pytaniami i zapisała swoje odpowiedzi na szablonie sześcioboku – na każdym elemencie wpisujemy po jednej odpowiedzi. (6 minut)
6. Następnie poleć, by każdy po kolei (lub ten, kto chce) odczytał na głos swoje stwierdzenia i przykleił na tablicy kartki łączące podobne myśli. W ten sposób zostanie stworzona wspólna praca, mozaika złożona z sześcioboków. (5 minut)
7. Zwróć uwagę, czy pojawiły się w wypowiedziach stereotypy, kwestie odnoszące się do uprzedzeń, strachu, ksenofobii. Wyjaśnij, na czym polega takie myślenie – odnieś się do przekazu zawartego w animacji PAH. (2 minuty)
8. Zapoznaj młodzież z najważniejszymi przekazami Kodeksu w sprawie obrazów i wiadomości dotyczących krajów Południa (informacje o Kodeksie znajdziesz w poradniku wydanym przez Instytut Globalnej Odpowiedzialności: http://bit.ly/IGO_Kodeks). Na zakończenie tej części wspólnie odpowiedzcie na pytanie kluczowe lekcji: Jak mówić o większości świata? (3 minuty)

O CZYM WARTO PAMIĘTAĆ?

1) Nie pokazujemy ludzi w sposób, w jaki sami nie chcielibyśmy być pokazywani.

2) Nie mówmy o ludziach w taki sposób, w jaki nie chcielibyśmy, by mówiono o nas.

10. Połącz klasę w grupy 4-osobowe. Każdej z nich rozdaj materiał pomocniczy nr 1. Poproś o zapoznanie się z tekstem na temat tego, kim jest uchodźca. Dopytaj, czy i jak rozumieją zapis definicji. Wyjaśnij ewentualne wątpliwości. (6 minut)

11. Zapowiedz, że wiedza na temat tego, kim jest uchodźca, będzie potrzebna na następnej lekcji – wyjaśnij, że aktywność plastyczna będzie dotyczyła przekazywania językiem sztuki informacji, kim jest uchodźca. (1 minuta)

PODSUMOWANIE:

12. Poproś, aby każda osoba dokończyła jedno z poniższych zdań, zapisując je na kartce papieru. (5 minut)

Na dzisiejszej lekcji:

- ➔ Zaskoczyło mnie...
- ➔ Po raz pierwszy w życiu...
- ➔ Poczułem/poczułam...
- ➔ Dowiedziałem/dowiedziałam się...

13. Poproś o przyniesienie na następną lekcję potrzebnych materiałów: arkusz brystolu A2, papier kolorowy, klej, nożyczki, gazety, pisaki itp. (1 minuta)

Lekcja nr 2 (45 minut)

WPROWADZENIE:

1. Jeśli zajęcia kontynuujesz na kolejnej lekcji, przejdź do punktu drugiego. Jeśli między zajęciami ma miejsce dłuższa przerwa, przypomnij, czego dotyczyła poprzednia lekcja i jakie były najważniejsze kwestie, o których rozmawialiście. Przypomnij cele zajęć oraz wyjaśnij, czym będziecie się zajmować (przekazanie za pośrednictwem sztuki, kim jest uchodźca). (2 minuty)
2. Połącz losowo uczniów i uczennice w pary i poproś, aby usiedli naprzeciwko siebie w odległości jednego metra i przez jedną minutę, nic nie mówiąc, patrzyli sobie w oczy. (2 minuty)
3. Zaproś uczniów i uczennice do obejrzenia filmowego eksperymentu – „Zatrzymaj się na 4 minuty” Amnesty International. Opowiedz krótko o tym projekcie. (4 minuty)

Link do kampanii: <https://amnesty.org.pl/4minuty/>.

4. Poproś młodzież o rozmowę w parach na temat wrażeń po obejrzeniu filmu oraz skonfrontowanie ich z wcześniejszym doświadczeniem przeprowadzonym na początku lekcji. Możesz zadać dodatkowe pytania do rozmowy (4 minuty):
 - ➔ Co jest potrzebne, by spojrzeć na drugiego człowieka inaczej?
 - ➔ Co jest potrzebne, aby się lepiej zrozumieć i poznać?

PRACA WŁAŚCIWA:

5. Zadaj pytanie: jakie dziedziny sztuki mogą mieć przekaz społeczny? Dodaj, że środki masowego przekazu to środki społecznego komunikowania o szerokim zasięgu, czyli: prasa, radio, telewizja, Internet, a w szerszym znaczeniu także: książka, plakat, film, kino. Zaznacz, że przekaz społeczny może być skierowany do wszystkich obywateli i obywaterek lub do konkretnych grup, oraz może mieć różne cele i funkcje. Powiedz, że obejrzany przed chwilą film jest jedną z form przekazu społecznego. Dopytaj też o inne znane młodzieży. Zapisz na tablicy podane przykłady. (3 minuty)
6. Pokaż przykłady innych działań, których twórcy mieli na celu poruszenie tematyki uchodźczej: (5 minut)
 - ➔ kampania ONZ #WithRefugees, w ramach której aktorzy wspólnie odczytali wiersz „Co zabierzesz, gdy będziesz uciekać z domu?": <http://bit.ly/2jviPML>
 - ➔ Chiński artysta Ai Weiwei: <http://skroc.pl/aiweiwei>
 - ➔ Portrety uchodźców i uchodźczyń z jedną najważniejszą dla nich rzeczą: <http://skroc.pl/6b71a>

Zadaj młodzieży pytania:

- ➔ Jaki przekaz społeczny niosą za sobą poszczególne działania?
 - ➔ Do jakich wartości i postaw w prezentowanych pracach odwołują się ich autorzy i autorki?
7. Podziel grupę na 4-osobowe zespoły. Powiedz, aby wybrali dla siebie jedną z form plastycznych: plakat, ulotka, wlepka, film, prezentacja, a następnie przygotowali pracę plastyczną, w której przekażą informacje zdobyte na poprzedniej lekcji. W odniesieniu do Kodeksu w sprawie obrazów i wiadomości dotyczących krajów Południa oraz animacji „Jak mówić o większości świata” podsumuj zagadnienia, o których powinni pamiętać. (2 minuty)
 8. Zaproś do działania plastycznego. (18 minut)
 9. Zaprezentuj i odnieś się wraz z młodzieżą do każdej pracy na forum – niech każda grupa połączy z poprzednią swoją pracę, aby w ten sposób stworzyć swoisty „mural informacji” na temat tego, kim jest uchodźca. (3 minuty)

Komentarz metodyczny

W przygotowaniu do lekcji i jej realizacji pomogą Ci materiały metodyczne opracowane w ramach projektu „Rozmawiamy o uchodźcach”: <https://migracje.ceo.org.pl/materiały-metodyczne>. Chcąc prowadzić spokojną, rzeczową rozmowę na ten temat warto zapoznać się z następującymi tekstami:

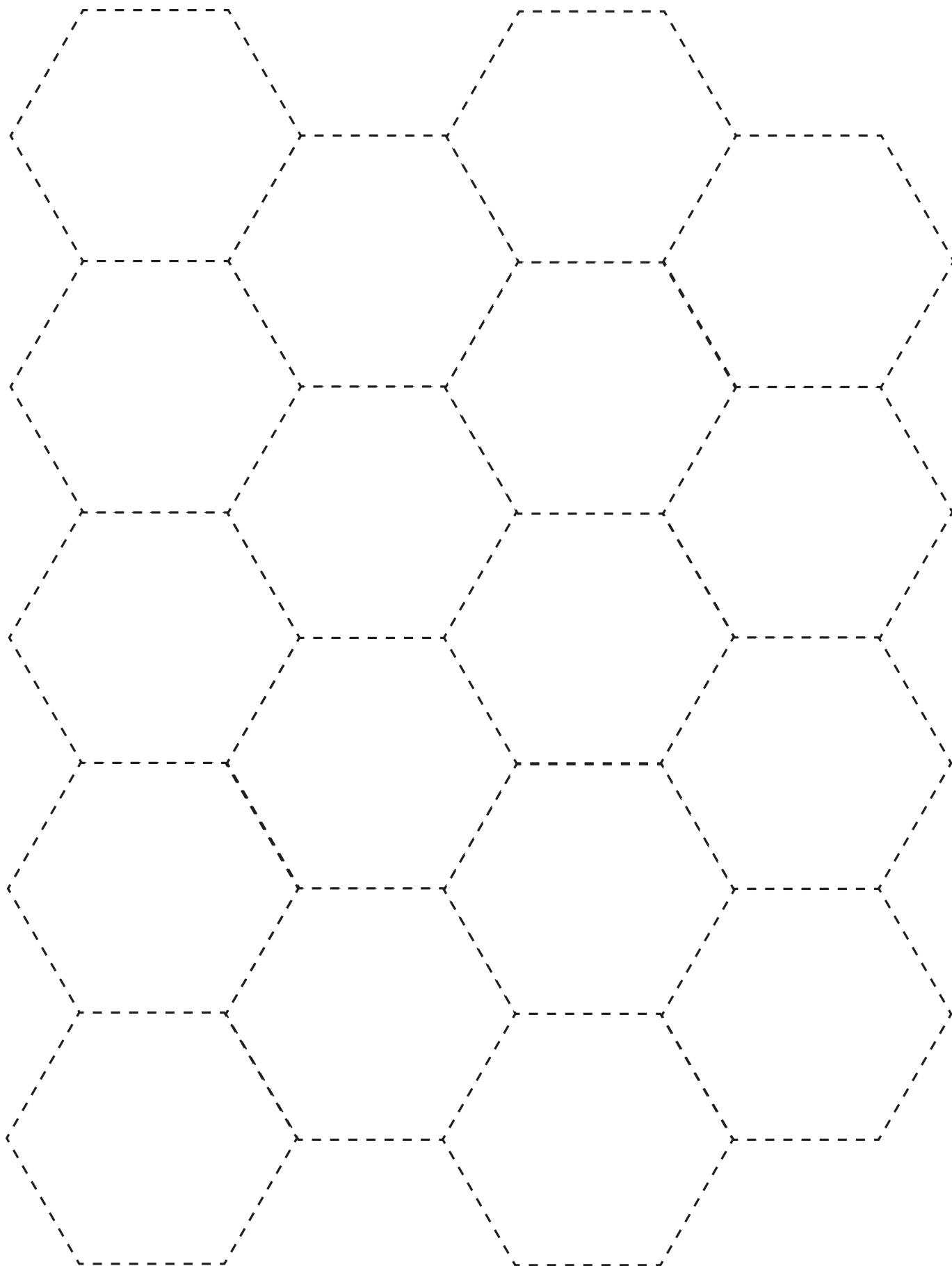
- ➔ „Jak rozmawiać o uchodźcach”
- ➔ „Praca z emocjami towarzyszącymi rozmowom o uchodźcach”
- ➔ „Co zrobić, by postrzeganie bez stereotypów i uprzedzeń było możliwe w kontekście rozmów o uchodźcach?”

PODSUMOWANIE:

10. Na zakończenie zaproś do refleksji nad cyklem obu zajęć i zachęć młodzież do udzielenia odpowiedzi na pytanie zawarte w tytule lekcji. Możesz także poprosić chętne osoby o dokończenie zdań (2 minuty):
 - ➔ Sztuka pozwala na...
 - ➔ Sztuka pozwala informować poprzez...

Załącznik nr 1: Materiał pomocniczy nr 1 – Szablon sześcioboku

Załącznik nr 2: Materiał pomocniczy nr 2 – Kim jest uchodźca?

Rozmawianie na temat migracji i uchodźstwa wymaga znajomości podstawowych pojęć. Na podstawie poniższych informacji wyjaśnijcie, kim jest uchodźca i jaka jest różnica między uchodźcą a migrantem.

Kim jest uchodźca? Zgodnie z Konwencją genewską z 1951 roku uchodźca jest to osoba, która „na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub z powodu przekonań politycznych przebywa poza granicami państwa, którego jest obywatelem, i nie może lub nie chce z powodu tych obaw korzystać z ochrony tego państwa, albo która nie ma żadnego obywatelstwa i znajdując się na skutek podobnych zdarzeń, poza państwem swojego dawnego stałego zamieszkania nie może lub nie chce z powodu tych obaw powrócić do tego państwa”.

Wspomniana Konwencja dotycząca statusu uchodźców, sporządzona w Genewie w 1951 roku, stanowi najważniejszy dokument międzynarodowy gwarantujący uchodźcom ochronę prawną. Polska również podpisała tę konwencję, zobowiązując się tym samym do udzielania pomocy uchodźcom i ich ochrony, w tym zapewniania im schronienia. Przypadek każdej osoby ubiegającej się o status uchodźcy rozpatruje się indywidualnie, sprawdzając, jak wygląda sytuacja w kraju pochodzenia danej osoby i z jakiego powodu grożą jej prześladowania lub zagrożenie życia. Takiej osobie nie można odmówić wsparcia. Także z tzw. „krajów bezpiecznych”, w których nie toczą się w danym momencie konflikty zbrojne, zdarza się, że przyjeżdżają osoby, które z innych przestanków (powodów) mają prawo do otrzymania statusu uchodźcy.

Agencją Organizacji Narodów Zjednoczonych zajmującą się uchodźcami jest UNHCR – Biuro Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców. UNHCR koordynuje działania na rzecz uchodźców, związane z ochroną ich praw i zapewnieniem im warunków do życia, reprezentując w tym zakresie społeczność międzynarodową. Warto pamiętać o tym, że w różnych okresach historii Polacy także byli uchodźcami – np. w okresie II wojny światowej (Polacy znaleźli schronienie m.in. w Iranie, Indiach czy Portugalii), a także ci, którzy zmuszeni byli opuścić kraj w stanie wojennym, gdy groziło im więzienie za działalność opozycyjną.

Źródła:

- ➔ Strona internetowa UNHCR: <http://www.unhcr.org>; <http://www.unhcr-centraleurope.org/pl/index.html>.
- ➔ Artykuł wyjaśniający genezę powstania oraz znaczenie Konwencji dotyczącej statusu uchodźców: <http://www.unhcr-centraleurope.org/pl/materialy/konwencje/konwencja-dotyczaca-statusu-uchodzcow-z-1951-r.html>.
- ➔ Wybrane akty i regulacje prawne z dziedziny ochrony uchodźców: <http://uchodzcy.info/infos/akty-i-regulacje-prawne/>.
- ➔ Pojęcia i definicje związane z tematyką migracyjną i uchodźczą: <http://uchodzcy.info/infos/pojecia-i-definicje/>.

